

*Тетяна Михайліченко**Національний юридичний університет**імені Ярослава Мудрого,**Полтавський юридичний інститут,**к. ю. н., асистент кафедри кримінального,**адміністративного та трудового права***Предмет злочинів проти власності: питання для переосмислення**

У кримінальному праві під майном, як предметом злочинів проти власності, традиційно розуміють предмети матеріального світу: речі, гроші, цінні папери, документи, які є еквівалентом вартості. Та нині з'являються альтернативні погляди щодо цього положення: деякі правники зазначають, що предметом злочину є як речі матеріального світу, так і нематеріалізовані об'єкти, в т.ч. й інформація.

Тому метою нашої роботи є аналіз інформації крізь призму ознак предмета злочинів проти власності задія підтвердження/спростування зазначених позицій.

Фізична ознака майна означає, що до нього належать предмети матеріального світу, які можуть бути вилучені з володіння власника або іншого володільця, привласнені, спожиті або знищені. Ця ознака візуалізується через матеріальність, кількість, якість, форму, об'єм, обсяг, стан, структуру тощо. Та М.П. Бікмурзин пропонує визнавати предметом злочину вказаний у законі предмет матеріального світу чи інформацію, шляхом створення яких чи впливу на які винна особа безпосередньо здійснює посягання на об'єкт злочину [Бікмурзин М. П. Предмет преступления: теоретико-правовой анализ. – М.: Юрлитинформ, 2006. – С. 60]. Свої судження щодо розширення обсягу поняття предмета злочину висловлюють й інші дослідники. При цьому деякі вчені (зокрема, О.І. Бойцов) не погоджуються із подібними пропозиціями, зазначаючи, що подібні новели не є виправданими відносно злочинів проти власності, адже інформація будь-якого виду, так само як і інтелектуальна власність загалом, за своєю фізичною природою істотно відрізняється від майна, а тому є особливим об'єктом права. На нашу думку, важко погодитися із таким судженням, хоча головною перепорою визнання інформації предметом злочину проти власності і залишається її «нематеріальність». Прихильники нововведень намагаються по-різному розв'язати цю проблему. А.В. Шульга пише, що матеріалістичне розуміння предмета злочину не відповідає реаліям сучасного суспільства, а тому фізична ознака не є визначальною [Шульга А.В. Охрана имущества и имущественных прав в системах норм о преступлениях против собственности и интеллектуальной собственности. – М.: Юрлитинформ, 2012. – С. 47]. С.В. Лашук стверджує, що матеріальність необхідно визначати емпірично: матеріальними (фізичними) слід визнавати явища, що можуть сприйматися органами чуття людини або спеціальними технічними засобами, бо це дає можливість певним чином скоригувати традиційне визначення предмета злочину та віднести до нього й інформацію, суттєво при цьому не змінюючи теоретичні напрацювань минулого [Лашук С.В. Предмет злочину в кримінальному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. – К., 2005. – С. 61]. У цілому схвально ставлячись до сучасних тенденцій, вважаємо, що інформація в «чистому» її вигляді все ж таки не може визнаватися предметом злочинів проти власності, бо її копіювання, запам'ятовування і т.д. може бути фактом, який складно довести. Однак водночас особливої актуальності набувають злочини, де інформація де-факто виступає предметом злочину. Тому вбачаємо, що різновидом майна слід вважати

інформаційну продукцію, яка є еквівалентом вартості, де інформація не зводиться до свого матеріального носія, бо саме вона є головною цінністю. Видається логічним, що якщо носій інформації викрадають, пошкоджують або знищують сам його зміст (інформацію), то ми не можемо кваліфікувати це як злочин проти власності, адже, по-перше, посягання було спрямоване не на майно у класичному його розумінні, а саме на інформацію, і, по-друге, часто вартість і значущість інформації може значно перевищувати вартість носія, на якому вона зберігається. Наприклад, інформацію, яка коштує сотні чи тисячі гривень знищують, пошкоджують чи викрадають разом із носієм (приміром, CD-R, що коштує кілька гривень), але кримінальної чи адміністративної відповідальності ані викрадач чи особа, яка знищила чи пошкодила носій із інформацією, ані недбалий зберігач не будуть нести. Тобто традиційний підхід за таких умов не захищає право власності законного володільця чи власника інформації. Крім того, якщо особа, проникаючи до неналежно охоронюваного приміщення, знищує інформацію, яка знаходилась у комп'ютерній базі, а сам комп'ютер фізично не страждає, то постає питання: хіба не страждає власник цієї інформації? Звісно, що страждає. Але, розглядаючи предмет злочину у традиційному його розумінні, ми навряд чи знайдемо відповідну норму в КК для кваліфікації дій винного й особи, яка неналежно виконувала свої обов'язки щодо охорони майна. Не можемо ми кваліфікувати такі випадки і за статтями 361, 362 чи 376¹ КК.

Отож, вважаємо, що саме інформаційна продукція, яка є еквівалентом вартості відповідає фізичній ознаці предмета злочину, адже становить сукупність інформації й матеріального носія, а тому може бути визнана різновидом майна.

Економічна ознака означає, що майно: 1) має мінову і споживчу вартість, здатне задовольняти матеріальні та пов'язані з ними потреби людини; 2) відокремлене від природного середовища за допомогою вкладеної людської праці чи створене заново. Виразом вартості майна є ціна. Та в сучасному світі інформація, як і майно, має певний вартісно-ціннісний критерій. Крім того, як вже наголошувалося, інформаційна продукція обов'язково повинна мати еквівалент вартості, тобто має бути оцінена.

Під соціальною ознакою вчені, які її виокремлюють зазвичай розуміють те, що в об'єкти матеріального світу вкладена людська праця. На думку ж П.В. Олійника, яку ми поділяємо, що ознаку слід розглядати в аспекті того, що майно повинне представляти собою цінність, важливість, значущість, як для всього людства, народу, класу, соціальної групи, так і для окремої особи [Олійник П. В. Предмет злочинів проти власності: поняття, види, кримінально-правове значення. – Х.: Право, 2011. – С. 54]. Якщо аналізувати інформаційну продукцію, яка є еквівалентом вартості, то слід відмітити, що вона у всі часи була, є і буде значущою щонайменше для певної особи, частіше ж для групи осіб чи, навіть, усього людства. До того ж нині все більше і більше називають інформацію найважливішим явищем сучасного світу.

Юридика ознака означає, що майно має бути чужим для винного, належати на праві власності чи знаходитися у володінні іншої особи і не повинно виступати предметом злочинів, відповідальність за які передбачена іншими розділами Особливої частини КК [Олійник, П. В. Щодо поняття «чуже майно» як предмета злочинів проти власності // Вісн. Нац. ун-ту внутр. справ. – Х., 2005. – Вип. 31. – С. 190]. Майно завжди у всіх його проявах, у т. ч. й інформаційна продукція, яка є еквівалентом вартості, має законного власника чи володільця.

Таким чином, вважаємо, що під майном, як предметом злочинів проти власності слід розуміти не лише речі, сукупність речей, гроші та цінні папери, а й інформаційну продукцію, яка є еквівалентом вартості.

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ДЕНЬ НАУКИ ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції

“АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ”

22 травня 2015 року

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Юридичний факультет

Рада молодих науковців

Наукове товариство студентів

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ»**

Матеріали Міжнародної

науково-практичної конференції,

присвяченої Дню науки юридичного факультету

22 травня 2015 року

УДК 34 (477)
ББК 67(4Укр)
А 43

А 43 Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (22 травня 2015 року) / Редкол.: д.ю.н. І. С. Гриценко (голова), к.ю.н. І. С. Сахарук (відп. ред.) та ін. – К.: Прінт-Сервіс, 2015. – 575 с.

ISBN 978-617-7069-28-6

Редакційна колегія: д.ю.н. І.С.Гриценко (голова), к.ю.н. І.С.Сахарук (відп. ред.), проф. П.П.Адрушко, проф. П.С.Берзін, доц. О.П.Васильченко, проф. О.Л.Копиленко, проф. М.І.Іншин, доц. О.М.Ковальчук, проф. М.В.Краснова, проф. Р.А.Майданик, проф. А.М.Мірошніченко, проф. О.П.Орлюк, проф. Н.Ю.Пришва, проф. С.Я.Фурса, проф. М.А.Погорецький, проф. В. С. Щербина

Укладачі: І. С. Сахарук, Д. О. Черкасов, І. М. Ревко, А. В. Дідилівський

Верстка: О.О.Гром, О.В.Гура, Е.Ю.Дорогань, О.В.Дудко, К.А.Затулко, А.В.Іваницький, О.В.Ісасва, А.Г.Косенкова, О.С.Кузик, Р.В.Мельниченко, М.М.Роговик, Г.І.Рудь, О.С.Сусь, А.В.Ходирева, В.О.Штихно

Обкладинка: К. О. Король

У збірнику розміщено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання державотворення в Україні» присвяченої Дню науки юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (22 травня 2015 р.). Збірник охоплює дослідження проблем прав людини, теорії та історії права та держави, конституційного, адміністративного, інформаційного, фінансового, цивільного, господарського, земельного, екологічного, аграрного, кримінального, трудового та права соціального забезпечення, адміністративного, цивільного, кримінального процесу. Для фахівців, які працюють у вищезазначених галузях, науковців, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів і студентів.

ISBN 978-617-7069-28-6

© *Юридичний факультет
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, 2015*
© *Колектив авторів, 2015*

Кримінальне право та криминологія	373
Анжела Айдинян Про юридичну природу помилки в характері діяння.....	373
Микола Арманов Призначення покарання за правилами ч. 4 ст. 70 КК України при звільненні від відбування покарання з випробуванням за попереднім вироком	375
Андрій Беніцький Джерела кримінального права на землях Слобідської України.....	376
Денис Герман Щодо тлумачення поняття «сховище» у кримінальному праві України.....	378
Єлизавета Журавльова Проблемні питання імплементації положень Конвенції Ради Європи про попередження та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством від 2011 року щодо криміналізації примусового шлюбу.....	380
Зоя Загинеї Змістовно правова еквівалентність тексту кримінального закону України.....	382
Степан Кравчук Проблемні аспекти застосування поняття «екстремістська організація» в судово-слідчій практиці	384
Дмитро Михайленко Норма про незаконне збагачення і принцип презумпції невинуватості.....	386
Тетяна Михайліченко Предмет злочинів проти власності: питання для переосмислення	388
Андрій Небитов Взаємодія органів внутрішніх справ України з міжнародними організаціями у запобіганні сексуальній експлуатації	390
Вероніка Оніщенко Поняття «грубого порушення законодавства про працю»: проблемні питання	391
Алла Предибайло Відповідальність за контрабанду крізь призму змін: постановка проблемних питань.....	393
Тімеа Сегеді Окремі правила кваліфікації замаху на злочин за кримінальним правом України та Німеччини.....	395
Юлія Турлова Щодо судової практики у справах про екологічні злочини.....	397
Юлія Челебій-Кравченко До питання використання обману як конститутивної ознаки звалтування	398
Наталія Ярмиш Про недоліки законодавчого визначення умов звільнення «хабародавця» від кримінальної відповідальності.....	400